

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА П(С)БО 9 «ЗАПАСИ» ТА МСБО 2 «ЗАПАСИ»

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF PSAP 9 “INVENTORIES” AND IAS 2 “INVENTORIES”

Примуш Ю.С.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку та маркетингу,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Малюк В.М.

студентка,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Primush Julia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor, Department of Accounting,
Economics and Personnel Management of the Enterprise,
Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture

Maliuk Victoria

Student,
Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture

Розглянуто основні аспекти обліку запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Проведено порівняльну характеристику поняття «запаси», їх класифікацію, визнання та відображення в обліку та звітності. Проведено аналіз, який показав, як формулюється собівартість запасів відповідно до національних та міжнародних стандартів. Установлено, що між П(С)БО 9 та МСБО 2 існують певні відмінності, а саме сфера їх застосування, класифікація, оцінка та перелік витрат, які не включаються до первісної вартості запасів. Установлено, що обсяг інформації про запаси, що розкривається згідно з МСБО 2 «Запаси», є значно ширшим порівняно з П(С)БО 9 «Запаси». З метою уніфікації П(С)БО 9 до МСБО 2 обґрунтовано необхідність суттєвих доопрацювань і доповнень у напрямі пристосування їх до конкретних умов господарювання.

Ключові слова: запаси, виробничі запаси, П(С)БО, МСБО, собівартість, оцінка.

Рассмотрены основные аспекты учета запасов по национальным и международным стандартам бухгалтерского учета. Проведена сравнительная характеристика понятия «запасы», их классификация, признание и отражение в учете и отчетности. Проведен анализ, который показал, как формулируется себестоимость запасов в соответствии с национальными и международными стандартами. Установлено, что между П(С)БУ 9 и МСБУ 2 существуют определенные различия, а именно сфера их применения, классификация, оценка и перечень расходов, которые не включаются в первоначальную стоимость запасов. Установлено, что объем информации о запасах, раскрывающейся соответствии с МСБУ 2 «Запасы», значительно шире по сравнению с П(С)БУ 9 «Запасы». С целью унификации П(С)БУ 9 к МСБУ 2 обоснована необходимость существенных доработок и дополнений в направлении приспособления их к конкретным условиям хозяйствования.

Ключевые слова: запасы, производственные запасы, П(С)БУ, МСБУ, себестоимость, оценка.

The processes of European integration taking place in Ukraine are impossible without bringing the system of accounting at domestic enterprises to the requirements of the standardization system of the Anglo-Saxon tradition of financial accounting. The application of common European standards will allow Ukrainian enterprises to increase the efficiency of the enterprise management system and ensure the openness of reporting information, which will increase the investment “attractiveness” of national enterprises. The purpose of the study is to analyze the peculiarities of inventory accounting by international and domestic standards, to identify differences in order to improve the mechanism of integration of international standards into the national accounting system. The object of the study is

the inventory of international and domestic standards. The subject of the study is the peculiarities of stock valuation according to international and domestic standards. Production stocks are an objective necessity at domestic and foreign enterprises. This is due to the need to move production from their sources. On the one hand, the inventories provide consistency, continuity and rhythm of the activity of enterprises, guaranteeing them economic security, on the other – stocks in large industrial enterprises require large investments, so the organization of their accounting and analysis depends on the accuracy of determining profits, their financial condition, competitiveness on market and overall enterprise productivity. The main differences in the recognition and accounting of inventories at domestic and foreign enterprises are considered in the paper and the advantages and disadvantages of a permanent and periodic accounting system are explored. The main methods of accounting for the receipt, disposal of production in Ukraine and abroad are determined. The expediency of using foreign experience of inventory accounting at Ukrainian enterprises has been investigated. Tangible assets that are directly used to produce products are called inventories. The subject of work is the inventory of production. Indeed, the reliability, objectivity, truthfulness and completeness of presentation of economic facts related to the movement of inventories, depends on the effectiveness of performance indicators of the enterprise.

Key words: inventories, production inventories, PSAP, IAS, cost, valuation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах активізації інтеграційних процесів економічного середовища в Україні значення прозорості, достовірної та зрозумілої для всіх користувачів бухгалтерської інформації невпинно зростає. Сьогодні постає необхідність адаптації національної системи обліку до вимог міжнародної практики. Впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) сприяє підвищенню прозорості та зрозумілості інформації про діяльність суб'єктів господарювання для іноземних інвесторів. Важливим елементом, що забезпечує ефективне функціонування діяльності будь-якого підприємства в будь-якій державі, є основні засоби, зокрема запаси. Вони є одним з основних складників балансу і значно впливають на фінансовий результат діяльності підприємства, тому правильність ведення їх обліку та врахування міжнародного досвіду є необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Оскільки запаси є одним із головних складників активу балансу і, відповідно, впливають на фінансовий результат, то багато науковців приділяють увагу цьому питанню, серед них – А.С. Бородкін, П.С. Безруких, Н.І. Верховлядова, Д. Ірвін та ін. Питання ведення обліку відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку відображено у роботах С. Голова, В. Костюченка, М. Войнаренка, Н. Пономарьова, О. Замазій, І. Жолнер, В.Д. Новодворського, В.В. Сопко, Є.Ю. Шари, Е.С. Хендріксена. Однак за декілька останніх років були внесені суттєві доповнення та зміни в національні та міжнародні стандарти, що зумовлює необхідність здійснити порівняння правил ведення обліку цих документів.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою даної роботи є відображення обліку запасів відповідно до міжнародних стандартів, порівняння П(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси» для визначення спільних та відмінних рис цих документів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Національні стандарти з обліку були розроблені на основі міжнародних з урахуванням національних особливостей економіки України, тому П(С)БО 9 «Запаси» має низку спільних моментів із Міжнародними стандартами фінансової звітності 2 «Запаси», зокрема: – сировина, основні та допоміжні матеріали, інші цінності, призначені для ведення господарської діяльності;

- незавершене виробництво;
- готова виготовлена на підприємстві продукція;
- цінності, придбані для подальшого продажу і користування;
- малоцінні та швидкозношувальні речі та засоби;
- молодняк тварин і тварини, вирощуванні на відгодівлі [2].

Бухгалтери керуються нормативно-правовими документами, які мають юридичну силу в нашій країні. Так, П(С)БО 9 «Запаси» об'єднує основні складники оборотних матеріальних активів, відповідно до п. 4 якого «запаси – активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством» [2]. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», активи – це ресурси, контрольовані підприємством унаслідок минулих подій, використання яких, як очікується, призведе для отримання економічних вигід у майбутньому внаслідок будь-якого використання такого запасу [7]. Проте такого поняття, як «виробничі запаси», П(С)БО 9 не містить, хоча у складі запасів виділяють сировину, матеріали і допоміжні матеріали, комплексуючі виробу та інші матеріальні цінності, які призначені для виготовлення продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб. Згідно з міжнародним

стандартом МСФЗ (IAS) 2 «Запаси», «запаси – це активи, як передбачені для подальшого продажу в ході звичайної діяльності; що знаходяться у процесі виробництва для такого продажу або ті, що знаходяться у вигляді сировини та матеріалів, які будуть використовуватися у процесі виробництва або надання послуг, за винятком незавершеного виробництва, що виникає за угодами на будівництво, включаючи безпосередньо пов'язані з ними угоди на надання послуг, фінансових інструментів та біологічних активів, що належать до сільськогосподарської діяльності, та сільськогосподарська продукція в момент її збирання» [1].

Незважаючи на те що всі національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку України (П(С)БО)) значною мірою ґрунтуються на Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку (МСБО), вони не тотожні, а значні зміни, внесені до чинних міжнародних стандартів Радою з МСБО у грудні 2003 р., поглибили існуючі розбіжності, тому на сучасному етапі актуальним є вирішення проблеми уніфікації української системи з міжнародною системою бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Для досягнення гармонії національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку передусім необхідно виявити низку протиріч та розбіжностей, що виникають між ними. Основні відмінності між МСБО 2 та П(С)БО 9 в оцінці запасів наведено в таблиці нижче [1–4; 10]. У МСБО 2 під час обліку вибуття запасів дозволено використовувати метод ЛІФО. Цей метод базується на припущенні, що одиниці запасів, які надійшли останніми, вибувають першими, а отже, залишки одиниць запасів на кінець звітного періоду вважаються тими, що надійшли першими. Використання даного методу дає можливість маніпулювати показником прибутку у звітному періоді залежно від часу придбання запасів. У багатьох країнах метод ЛІФО заборонено використовувати, зокрема і в Україні. На нашу думку, цей метод узагалі необхідно виключити з МСБО 2.

Відповідно до П(С)БО 9, первісною вартістю запасів, придбаних за плату, є собівартість, яка складається з таких фактичних витрат:

- сум, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків;
- сум увізного мита;
- сум непрямих податків, які пов'язані з придбанням запасів і невідшкодовуються підприємству;
- транспортно-заготівельних витрат (затрати на заготівлю запасів, оплати тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів);
- інших витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням до стану, в якому вони придатні для використання із запла-

нованою метою. До таких витрат, зокрема, відносяться прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання і поліпшення якісних та технічних характеристик запасів [2; 5].

Згідно з міжнародними стандартами, до собівартості запасів включають усі витрати на придбання, витрати на переробку та інші витрати, понесені під час доставки запасів до їх теперішнього місцезнаходження, і приведення їх у теперішній стан. До інших витрат відносяться прикладні, які виключаються із собівартості запасів і визнаються як витрати періоду, в якому вони понесені:

- понаднормові відходи матеріалів, витрати на оплату праці або інших виробничих витрат;
- витрати на зберігання, крім тих витрат, які зумовлені виробничим процесом і є необхідними для підготовки до наступного етапу виробництва;
- адміністративні накладні витрати, не пов'язані з доставкою запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведенням у теперішній стан;
- витрати на продаж [1].

Перелік видів діяльності і суб'єктів господарювання, що не застосовують МСБО 2 до оцінки запасів по справедливій вартості, набагато ширше, ніж у П(С)БО 9. Для вказаних суб'єктів господарювання МСБО 2 визначає свої вимоги до оцінки запасів. Таке доповнення у МСБО 2 є доречним через специфіку вказаних видів діяльності.

Розглядаючи класифікацію запасів, видно, що П(С)БО 9 містить детальний перелік активів, які визначаються запасами. МСБО 2 порівняно з П(С)БО 9 не виділяють в окрему групу запасів малоцінні та швидкозношувані предмети. Для МСБО 2 важливим у цьому питанні є професійна думка бухгалтера. Для ефективного здійснення господарської діяльності підприємства необхідно розглянути питання про проблему вибору методу оцінки вибуття запасів. Методи оцінки вибуття запасів згідно з МСФЗ 2 та П(С)БО 9 мають деякі розбіжності. Окрім того, згідно з чинним законодавством, кількість дозволених методів обліку вибуття запасів скоротилася до п'яти. Так само залишається нерозглянутим питання ефективності їх застосування в бухгалтерському обліку. Для розуміння відмінностей у методах обліку запасів нашої країни та країн світу варто надати порівняльну характеристику обліку запасів згідно з П(С)БО 9 «Запаси» та МСФЗ 2 «Запаси». До методів оцінки вибуття запасів, згідно з П(С)БО 9, відносяться:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу [6; 8–10].

Таблиця 1

Характеристика П(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси»

П(С)БО 9 «Запаси»	МСБО 2 «Запаси»
Склад активів, які визначаються стандартами як запаси	
У складі запасів виділяють: сировину, матеріали і допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, які призначені для виготовлення продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва і адміністративних потреб. До цієї групи включають також незавершене виробництво, готову продукцію, що виготовлена на підприємстві і	До складу запасів входять: сировина і матеріали, що утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу, перебувають у процесі виробництва для такого продажу або існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або під час надання послуг.
призначена для продажу, цінності, придбані для подальшого продажу і користування, малоцінні та швидкозношувальні речі та засоби, молодняк тварин і тварини, вирощуванні на відгодівлі, якщо вони оцінюються за цим стандартом.	
Оцінка запасів під час надходження	
Собівартість формують: 1. У разі придбання у постачальника: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за винятком непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати. 2. У разі виготовлення власними силами: витрати, що утворюють виробничу собівартість, визначену за П(С)БО № 16 «Витрати». 3. У разі внесення до статутного капіталу: справедлива вартість, погоджена із засновниками підприємства, з урахуванням витрат, що включаються до первинної вартості запасів, придбаних у постачальника. 4. У разі безоплатного отримання: справедлива вартість.	Собівартість формують: 1. Витрати на придбання: ціна придбання; мита та інші податки; витрати на транспортування; вартість робіт із навантаження та розвантаження та інші витрати. 2. Витрати на переробку: витрати, придбання; мита та інші податки; витрати на транспортування; вартість робіт із навантаження та розвантаження та інші витрати. 3. Витрати на переробку: витрати, безпосередньо пов'язані з одиницею виробництва. 4. Інші витрати, якщо вони мали місце в процесі доставки до їх теперішнього місця розпакування та приведення до теперішнього стану.
5. У разі отримання в результаті обміну на подібні активи: балансова вартість переданих запасів. 6. У разі отримання в результаті обміну на неподібні активи: справедлива вартість отриманих запасів.	
Склад витрат, які не включаються до собівартості запасів	
До собівартості не включаються: понаднормові витрати і нестача запасів; відсотки за користування позиками; витрати на збут; загальногосподарські та інші витрати.	До собівартості не включаються: понаднормативні суми відходів матеріалів, оплата праці або інші виробничі витрати; витрати на зберігання, крім тих витрат, які зумовлені виробничим процесом і є необхідними для наступного етапу виробництва; адміністративні накладні витрати, не пов'язані з доставкою запасів до їх теперішнього місця розташування та приведення у теперішній стан; витрати на продаж.
Оцінка запасів під час вибуття	
Собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО), ідентифікована собівартість, середньозважена собівартість, нормативні затрати; ціни продажів.	Метод конкретної ідентифікації, середньозважена собівартість, собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО), метод роздрібних цін, нормативні
	витрати, допускається метод ЛІФО (собівартість останнього за часом надходження запасів).
Розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності	
Балансова вартість запасів, переданих на переробку, на комісію, в заставу; сума збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена.	Сума будь-якого сторнування, будь-якого часткового списання, яка визначається як дохід певного періоду.

Спеціальні винятки для обліку запасів брокерами товарної біржі	
Відсутні	Є особливі зауваження відносно правил обліку зазначених записів
Облік запасів, придбаних за умови відстрочки платежу	
Не встановлено	Елемент фінансування має бути визнаний процентними витратами протягом періоду фінансування.
Оцінка запасів на дату балансу	
Найменша з двох оцінок: первинна вартість або чиста вартість реалізації	Чиста вартість реалізації

Вимоги в частині первісної оцінки запасів за МСБО 2 та П(С)БО 9 дещо незбігаються. Поняття «первісна вартість» у МСБО 2 відсутнє, а первісна вартість придбання запасів, згідно з П(С)БО 9, залежить від джерела придбання: придбані за плату, виготовлені власними силами, внесені до статутного капіталу підприємства, одержані безоплатно, придбані у результаті обміну на подібні запаси. Така конкретизація способів визначення первісної вартості залежно від джерела придбання сприяє більш достовірній оцінці запасів та відображенню інформації у фінансовій звітності.

У міжнародних стандартах докладно наведено визначення, коли запаси визнаються витратами:

– коли запаси реалізовані, їхня балансова вартість повинна визнаватися витратами періоду, в якому визнається відповідний дохід;

– коли сума будь-якого часткового списання запасів до їх чистої вартості реалізації та всі втрати запасів повинні визнаватися витратами періоду, в якому відбувається часткове списання;

– коли сума будь-якого сторнування будь-якого часткового списання запасів, що виникає в результаті збільшення чистої вартості реалізації, повинна визнаватися як зменшення суми запасів, визнаної як витрати в періоді, в якому відбулося сторнування [1; 4; 10]. Деякі запаси можна розподіляти на рахунки інших активів, у разі коли запаси використані як компонент основних засобів, що створюються власними силами. Запаси, розподілені в такий спосіб на інший актив, визнаються як витрати протягом строку корисної експлуатації цього активу. Порівняно з ПСБО 9 такого трактування не надається. Так, у МСБО 2 приділено увагу питанням витрат, пов'язаних із переробкою запасів. У П(С)БО 9 вказані питання розглядаються у П(С)БО 16 «Витрати». МСБО 2 передбачає сторнування збитків від знецінення, у разі коли обставини, що спричинили списання запасів, більше немає. Згідно з П(С)БО 9, у цьому разі раніше визнані витрати не сторнуються, а визнаються як доходи.

В обох стандартах наведено перелік витрат, які не включаються до вартості запасів, а

визнаються витратами підприємства. Але й тут є деякі відмінності. Так, згідно з МСБО 2, виключаються із собівартості запасів витрати на зберігання (крім тих витрат, які зумовлені виробничим процесом і є необхідними для підготовки до наступного етапу виробництва). А згідно з ПСБО 9, не включаються до первісної вартості фінансові витрати, методологічні засади формування інформації про які у бухгалтерському обліку визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати». Згідно з МСБО 2, у фінансовій звітності слід розкривати:

– облікові політики, прийняті для оцінки запасів, включаючи використані формули собівартості;

– загальну балансову вартість запасів та балансову вартість згідно з класифікаціями, прийнятими для суб'єкта господарювання;

– балансову вартість запасів, відображених за чистою вартістю реалізації мінус витрати на продаж;

– суму запасів, визнаних як витрати протягом періоду;

– суму будь-якого часткового списання запасів, визнану як витрати протягом періоду;

– суму будь-якого сторнування будь-якого часткового списання, визнану як зменшення суми запасів;

– обставини або події, що спричинили сторнування часткового списання запасів;

– балансову вартість запасів, переданих під заставу для гарантії зобов'язань [1; 3; 4].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, можна відзначити, що П(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси» мають спільні та відмінні риси. Так, визначення поняття «запаси», основні поняття, пов'язані з ними, а також рекомендації щодо використання методів оцінки запасів в обох стандартах є тотожними. Основними відмінностями між двома стандартами є склад запасів, склад витрат, що входять до собівартості.

Виходячи із цього, міжнародні стандарти мають як позитивні, так і негативні риси. Їхня перевага перед національними стандартами в

тому, що вони побудовані за чіткою економічною логікою, узагальнюють сприятливу світову практику у сфері бухгалтерського обліку, прості для сприйняття користувачів фінансової звітності.

До недоліків МСБО можна віднести узагальнений характер стандартів, які передбачають достатньо велике різноманіття у методах обліку, відсутність детальних інтерпретацій і прикладів співставлення стандартів із конкретними ситуаціями.

Незважаючи на те що національні стандарти обліку побудовані на підставі Міжнародних стандартів, виникають розбіжності обліку в Україні та зарубіжних країнах відповідно до специфіки національної системи. Тому необхідно відмовитися від жорсткої регламентації обліку, а саме: удосконалити національні П(С)БО та гармонізувати їх із МСФЗ, забезпечити належне навчання практикуючих бухгалтерів.

Зауважимо, що вступ до СОТ та євроінтеграція України вимагають гармонізації П(С)БО та МСБО. Безумовно, це призведе до полегшення співпраці вітчизняних підприємств з іноземними партнерами, особливо в торговельній галузі, оскільки значна кількість продукції, що реалізується населенню України, є імпортованою. Але за узгодження П(С)БО та МСБО потрібно проаналізувати, до чого це може призвести в кінцевому підсумку, оскільки МСБО також мають певні недоліки, а економіка України має низку особливостей, не характерних для інших європейських країн. Країна через своєрідне фінансове законодавство регламентує і регулює фінансові відносини у суспільстві. На цій основі ґрунтується вся фінансова діяльність держави, а також ті боки діяльності підприємств та інших господарюючих суб'єктів, які підлягають державному правовому регулюванню.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / за ред. С.Ф. Голова. Київ : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2005. 224 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Мінфіну України від 20.10.1999 № 246. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> / (дата звернення: 11.11.2019).
3. Голова С.Ф. Присмак МСФО вітчизняної звітності. *Вісник МСФЗ*. 2013. № 8–13. 15 с.
4. Ляшенко М. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. *Школа бухгалтера*. 2007. № 16. 28 с.
5. Карпенко О.В. Нові підходи до контролю матеріальних запасів. *Вісник ЖДТУ*. 2001. № 15. 103 с.
6. Новодворский В.Д. Бухгалтерский учет производственных ресурсов (Вопросы теории и практики). Москва : Финансы и статистика, 1989. 284 с.
7. Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19> / (дата звернення: 12.11.2019).
8. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2006. 526 с.
9. Шара Є.Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах та організаціях : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 440 с.
10. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз: навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2016. С. 17–22.

REFERENCES:

1. Holova S.F. (ed.) (2005) Mizhnarodni standarty bukhgalters'koho obliku [International Accounting Standards]. Kyiv: Federation of Professional Accountants and Auditors of Ukraine. (in Ukrainian)
2. Order of the Ministry of Finance of Ukraine (1999) Polozhennya (standart) bukhgalters'koho obliku 9 "Zapasy" [Accounting Regulations (Standard) 9 "Inventories"], available at: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99 / (accessed 11 November 2019).
3. Golov S.F. (2013) Prysmak MSFO vitchyznyanoi zvitnosti [Taste of IFRS domestic reporting]. IFRS Herald, vol. 13, no. 8, p.15.
4. Lyashenko M. (2007) Mizhnarodni standarty bukhgalters'koho obliku [International Accounting Standards]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
5. Karpenko O. V. (2001) Novi pidkhody do kontrolyu material'nykh zapasiv [New approaches to inventory control]. ZhSTU Herald, no. 15, p.103.
6. Novodvorsky V. D. (1989) Bukhgalterskiy uchet proizvodstvennykh resursov (Voprosy teorii i praktiki) [Accounting for production resources (theory and practice)]. Moscow. : Finances and Statistics. (in Russian)
7. Law (1999) Pro bukhgalters'kyi oblik ta finansovu zvitnist' v Ukrayini [On Accounting and Financial Reporting in Ukraine], available at: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19 / (accessed 12 November 2019).
8. Sopko V. V. (2006) Bukhgalters'kyi oblik v upravlinni pidpryyemstvom [Accounting in enterprise management], Kyiv: KNEU.
9. Shara E. Y. (2011) Bukhgalters'kyi oblik u byudzhetykh ustanovakh ta orhanizatsiyakh [Accounting in budgetary institutions and organizations], Kyiv: Center for Educational Literature.
10. Chumachenko M. G. (2016) Ekonomichnyy analiz [Economic analysis], Kyiv: KNEU.